

NIESKOŃCZONOŚĆ W NAUKACH PRZYRODNICZYCH I HUMANISTYCZNYCH

Konferencja: Kraków, 15 maja 2012

W obliczu katastroficznych wizji wyeksponowanych ostatnio w kinematografii hollywoodzkiej, wiążącej z rokiem 2012 koniec znanego przez nas świata, krakowscy filozofowie z Koła Naukowego Studentów Filozofii UPJPII oraz

Wydziału Filozoficznego UPJPII postanowili – jak gdyby na przekór – oddać się chwili spokojnej i kojącej refleksji nad zagadnieniem nieskończoności. Konferencja odbywała się w najstarszej części Krakowa przy ul. Kanoniczej 9,

w jednym z budynków Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II.

Zaproszenia do wygłoszenia referatów były skierowane przede wszystkim do doktorantów (wszystkich kierunków studiów). Konferencja – zgodnie z założeniami organizatorów – miała charakter interdyscyplinarny. Prelegenci mogli zaproponować temat związany z problematyką nieskończoności, widzianą z dowolnej perspektywy, w wybranej przez siebie dziedzinie nauki. Zaowocowało to dużą różnorodnością referatów, od nieskończoności w literaturze i sztuce po nieskończoność w kontekście neurokognitywistyki czy sztucznej inteligencji.

Wielość perspektyw oraz dziedzin z pewnością utrudniała ułożenie programu konferencji, jednak organizatorom udało się opracować spójny harmonogram obrad. Zostały one podzielone na dwa bloki tematyczne – przedpołudniowy, ukierunkowany humanistycznie, oraz poobiedni, skoncentrowany wokół szeroko rozumianych nauk matematyczno-przyrodniczych. W ramach każdego bloku przewidziano dyskusje z udziałem prelegentów oraz możliwość zadawania pytań przez publiczność po każdym dwóch lub trzech wystąpieniach.

W pierwszej części konferencji zostały zaprezentowane referaty z dziedziny nauk humanistycznych. Publiczność miała okazję zastanowić się nad kwestiami nieskończoności kolejno w literaturze, sztuce i filozofii Boga. Pierwszy z referatów w tym bloku wygłosiła studentka Uniwersytetu Wrocław-

skiego; przeanalizowała wymiar nieskończoności pierwiastków wody i powietrza w kontekście myśli Gastona Bachelarda. Następne wystąpienie, prelegentki z Katowic, dotyczyło pojęcia nieskończoności w ujęciu Ignacego Witkiewicza. Autorka referatu zawężyła pole poszukiwań do powieści *622 upadki Bunga, czyli demoniczna kobieta*. Po pytaniach z sali, słuchacze mieli okazję zapoznać się z tematem nieskończoności w filozofii muzyki. Praktykująca członkini chóru oraz artysta muzyk – organista – z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II wygłosili referat o nieskończoności w muzyce współczesnej, powołując się na twórczość takich kompozytorów, jak John Cage, Olivier Messiaen czy Arvo Pärt. Kontynuując rozważania z zakresu szeroko pojętej sztuki, studentka Ignatianum przeanalizowała tę kwestię w odniesieniu do fotografii, stawiając interesujące pytanie (cytując słowa prelegentki): „czy to możliwe, że większość zwykłych odbiorców fotografii myli się, przypisując jej funkcję uwieczniania rzeczywistości?”. Kolejna porcja prelekcji dotyczyła nieskończoności w filozofii Boga. W ramach pierwszego z referatów rozważano kwestię relacji między Anzelmiańskim „tym, ponad co nic większego nie można pomyśleć” (czego Kartezjańskim odpowiednikiem jest idea nieskończoności), a samym Nieskończonym (czy też: „Nieskończonością” – nie chcąc przesądzać o osobowym charakterze tejsze). Kolejny prelegent odniósł kwestię nieskończoności do filozofii feministycznej. Starał się ukazać, w jaki sposób idea nieskończoności

stanowi inspirację dla teologii Elizabeth Johnson. Po referacie o idei nieskończoności w filozofii Paula Tillicha wywiązała się burzliwa dyskusja.

W popołudniowej części obrad tematy wystąpień dotyczyły problemu nieskończoności ujmowanej przez nauki przyrodniczo-matematyczne. Sesję popołudniową otworzył referat dr. Adama Podlewskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, w którym autor w interesujący sposób zestawił zjawisko memu internetowego, dotyczącego dzielenia przez zero, z historycznymi zdobyczami matematyki. Kolejny prelegent, reprezentujący m.in. krakowskie Centrum Kopernika, przedstawił podejście tzw. „matematyki ucieleśnionej” do matematycznego pojęcia nieskończoności. Następnie miał miejsce wspólny referat studentki Uniwersytetu Śląskiego i doktorantki z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, które przedstawiły problem indukcji z kontekście zagadnienia nieskończoności, czyli – mówiąc dokładniej – próbę uprawomocnienia wniosków indukcyjnych w duchu probabilizmu. Kolejny blok tematyczny otworzyło wystąpienie odnoszące się do problemu „lotek” Freilinga, w którym zaprezentowano alternatywne podejście do hipotezy *continuum*. Następny prelegent podjął się frapującej problematyki sztucznej inteligencji. W swoim wystąpieniu zastanawiał się, czy – jak twierdzą niektórzy badacze – rzeczywistość tzw. bariera nieskończoności, oddzielając komputery cyfrowe od analogowego świata, uniemożliwia realizację sztucznej inteligencji na podobieństwo

tej ludzkiej. Kolejny prelegent poruszył kwestię semantyki pojęcia „nieskończoność” w perspektywie języka naturalnego. Konferencję zwińczył podsumowujący całość obrad referat dr. Sebastiana Gałęckiego, który ukazał wszechobecność problemu nieskończoności we wszystkich epokach i dziedzinach nauki.

Konferencja spełniła zakładane przez organizatorów cele: ukazanie wielości perspektyw namysłu nad problemem nieskończoności, zwrócenie uwagi na jego nierozstrzygalny charakter oraz integrację doktorantów z różnych dziedzin nauki. Cieszył poziom dyskusji oraz wysoka frekwencja podczas obrad: prelegenci występowali przy niemal pełnej sali. Wśród słuchaczy – oprócz zainteresowanych tematyką studentów – pojawiali się także pracownicy naukowci, m.in. prof. Adam Walanus (AGH) czy dr Jakub Gomułka (UPJPII).

Filozofowie skupieni wokół Koła Naukowego Studentów Filozofii UPJPII w Krakowie planują kontynuację interdyscyplinarnych, ogólnopolskich spotkań, dotyczących pojęć i problemów ważnych zarówno dla nauk humanistycznych, jak i przyrodniczych. Coroczną okazją do tego rodzaju dyskusji są już od czterech lat zimowe (grudniowe) konferencje należące do cyklu „Wokół myśli Michała Hellera”. „Nieskończoność w naukach...” można więc uważać za udaną inaugurację – miejmy nadzieję, że nieprędko skończonego – cyklu spotkań wiosenno-letnich.

Dorota Bentke
Zofia Sajdek
Mikołaj Małecki